

nr. 35 voorjaar 2002

Het Hoornblad

afdeling
Hoorn/West-Friesland

Informatie en mededelingenblad van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland

Verschijnt 4x per jaar (januari, april, juli en oktober)

Sluitingsdatum kopij: xx xxxxx 2002

Redactie: Jan en Ina Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag

Egbert Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker

e-mail: dehoornbloem@hetnet.nl of hoorn@knnv.nl

Internet: <http://www.knnv.nl/hoorn>

Verzending: Willy Mantel, Schout 57, 1625 BR Hoorn

INHOUD VAN HET HOORNBLAD NR. 35

- blz. 3 Activiteitenprogramma
4-5 Toelichting
6-10 Van de bestuurstafel
6. *Jaarvergadering, Beleidsraad,*
7. *Bedrijventerrein Zeevang,*
8. *Leekerlanden 2, Schadammerkoog*
10 Noordhollandse natuurdag
11 Hemelvaartkamp Terschelling
12-13 Verslag Botanische Dag
13 Plantenwerkgroep
14 Vogelcursus-Insectencursus
15 Vlinderwerkgroep
16-18 Vlinderproject
19-20 Verslag Landelijke Vlinderdag
22-23 Verslag midwinterwandeling
23 Landje van Naber
24-25 Verslag excursie Artis
25 Oproep NBC
26 Vogelwerkgroep
27 Zeevangtelling
28 De Hoornbloem
28 2002: het jaar van de IJsvogel
29-30 Bijzondere waarnemingen
30 Kamperen

Voorplaat: oranjepijpe op Pinksterbloem, tek. P.L.J. Schoenmakers

Activiteitenprogramma

APRIL

- Zondag 7 **Korhoenexcursie Salland**, zie vorige Hoornblad
Dinsdag 9 **Lezing over vlinders**, zie toelichting
Woensdag 10 **Plantenwerkgroepexcursie** muurbegroeiing
Hoorn, zie pag. 13
Donderdag 11 **Vogelwerkgroep**, zie pag. 26
Woensdag 17 **Plantenwerkgroepexcursie** muurbegroeiing
Enkhuizen, zie pag. 13
Zaterdag 20 **Duinwandeling** bij Wimmenum, zie toelichting
Zaterdag 27 **Plantenexcursie dr. J.P. Thijsepark Amstelveen**,
zie toelichting
Zondag 28 **BIG DAY vogelwerkgroep**, zie pag. 26

MEI

- Woensdag 8 t/m zondag 12 **Hemelvaartkamp** Terschelling, zie blz. 11
Dinsdag 14 **Vlinderwerkgroep**, zie pag. 15
Donderdag 16 **Vogelwerkgroep**, zie pag. 26
Woensdag 22 **Plantenwerkgroepexcursie** Landje van Naber, zie pag. 13
Zaterdag 25 **Excursie vlinderwerkgroep** Zanddepot, zie pag. 15
Zondag 26 **Excursie Oostvaardersplassen**, zie toelichting

JUNI

- Zondag 2 **Excursie vlinderwerkgroep** Venhuizen, zie pag. 15
Woensdag 5 **Plantenwerkgroepexcursie** in Hem, zie pag. 13
Zondag 9 **Excursie naar Limmer Die**, zie toelichting
Donderdag 13 **Vogelwerkgroep**, zie pag. 26
Zaterdag 15 **NOORDHOLLANDSE NATUURDAG**,
zie pag. 10
Zondag 16 **Excursie vlinderwerkgroep** Dwaalpark,
Hoorn, zie pag. 15
Woensdag 19 **Plantenwerkgroepexcursie** Landje van Naber,
zie pag. 13
Zondag 23 **Fietsexcursie Leekerlanden**, zie toelichting

JULI

- Zondag 7 **Fietsexcursie Zeevang**, zie toelichting

Toelichting activiteitenprogramma

De lezingen worden - tenzij anders vermeld - gehouden in de oefenzaal van de Hoornse Harmonie, Achterstraat 23 te Hoorn. Zaal open om 19:30 uur.

De meeste excursies starten bij de kleine P aan het Dampten in Hoorn, even voorbij de begraafplaats. Vanaf de trein (en de fietsenstalling) is het 8 minuten lopen.

Bel bij twijfelachtig weer even naar de vermelde contactpersoon.

Zondag 7 april, Korhoenderexcursie naar de Sallandse Heuvelrug

Vorig jaar ging deze excursie niet door i.v.m. de MKZ-crisis. Maar we gaan nog een poging wagen om een van de laatste Korhoenders van Nederland tijdens de balts waar te nemen. Het is van belang om rond zonsopkomst ter plekke te zijn (ca 07:00 uur). Na dit schouwspel gaan we het gebied verder verkennen. De auto kunnen we bij het bezoekerscentrum van SBB parkeren. Van daaruit gaan we te voet verder.

We vertrekken vanaf het Dampten stipt om 04:15

uur. De excursieleider wil graag van te voren weten wie er mee gaat, dus aanmelden bij Eric de Vroome, telefoon: (0229) 57 10 78.

Dinsdag 9 april, Lezing over Vlinders

Joke Stuurman van de afdeling Zaanstreek gaat ons informatie geven over vlinders aan de hand van dia's. Haar prachtige foto's worden in diverse bladen afgedrukt als illustratiemateriaal. Zij weet zoveel over 'haar' vlinders te vertellen dat ze aan het eind van deze avond nog lang niet uitgepraat zal zijn... In verband met het vlinderproject dat onze afdeling dit jaar start is dit een zeer actueel item!

Zaterdag 20 april, Duinwandeling door de Wimmenummerduinen

Duinwandeling van Egmond aan Zee naar Bergen (ca 10 km), van kalkrijk naar kalkarmgebied. Sinds de Wimmenummerduinen PWN-gebied zijn geworden, is een gedeelte van het gebied op de schop gegaan om meer natte natuur te maken. Ook het afgelopen jaar is weer een stuk vergraven. Onze wandeling gaat eerst door het oude "tuintjes"landschap. Diep liggende akkertjes, bosjes, kale toppen, dan door het natuurontwikkelingsgebied. Vervolgens door het oude open duinlandschap met mooie poeltjes en via het bosrijker Verbrande Pan en Bergerbos naar Bergen.

Reis: Trein naar Alkmaar, vertrek Hoorn 09:04 uur (verzamelen bij de stationshal om 08:50 uur i.v.m. samenreiskorting), 9:35 uur bus 165 Alkmaar - Egmond.

Terug bus Bergen - Alkmaar (voldoende strippenkaarten meenemen), terug in Hoorn eind van de middag.

Inlichtingen bij Anneloes ter Horst, telefoon: (0226) 45 29 90.

Zaterdag 27 april, dr. J.P. Thijssesepark te Amstelveen

Vandaag gaan we naar het dr. J.P. Thijssesepark in Amstelveen. In dit park is een groot gedeelte van onze inheemse flora bijeengebracht. We vinden er planten van zowel voedselarme als voedselrijke bodem, van kalk-, zand- en riviergronden en van laag- en hoogvenen. De waarde van dit "plantenreservoir" is een poging vervreemding van onze inheemse flora te voorkomen. Voor diegenen, die wilde planten willen leren kennen of hun kennis willen opfrissen cq uitbreiden is dit een unieke kans. Inlichtingen bij Rens Bonten, telefoon: (0229) 23 07 48. Vertrektijd 08:45 uur. Dampden Hoorn

Zondag 26 mei, Oostvaardersplassen

De Oostvaardersplassen zijn bij de meeste mensen bekend en men is er misschien al eens geweest. De laatste tijd hebben de terreinbeheerders niet stilgezeten en zijn er erg veel nieuwe stukken op natuurlijke wijze ingericht en bereikbaar gemaakt d.m.v. wandelroutes. Maar vooral ook veel bestaande stukken zijn opengesteld voor het publiek. We zullen ons daarom ook tot een klein gedeelte moeten beperken, omdat de tijd gewoon te kort is. Maar het is zeker in deze tijd de moeite waard om daar rond te struinen. We vertrekken vanaf het Dampden om 08:45 uur. We zullen pas eind van de middag weer in Hoorn terug zijn, dus brood en drinken mee. Voor informatie kunt u terecht bij Eric de Vroome, telefoon: (0229) 57 10 78.

Zondag 9 juni, Limmer Die

Vlak langs de A9, even onder Alkmaar, ligt een mooi stukje laagveen: het Limmer Die, eigendom van het Noordhollands Landschap.

Het gebied is slechts toegankelijk o.l.v. een gids. De kosten van deze excursie zijn € 1,40. In verband met het beperkte aantal toegestane deelnemers graag telefonisch aanmelden bij Anneloes ter Horst, telefoon: (0226) 45 29 90. Vertrek vanaf het Dampden 08:45 uur, aanvang excursie 10:00 uur, terug ca 13:00 uur. Denk aan laarzen, veen is nat!

Zondag 23 juni, Fietsexcursie door de Leekerlanden

Zeer aktueel zijn de ontwikkelingen rond de Leekerlanden tussen Berkhout-Bobeldijk en Wognum. Recent is een fietspad aangelegd door de Leekerlanden. Vandaag zullen wij met de fiets het gebied verkennen en genieten van het nog mooie open landschap. Vertrek 08:45 uur vanaf het Dampden te Hoorn. Inlichtingen bij Ko van Gent, telefoon: (0229) 24 58 85.

Zondag 7 juli, Fietsexcursie door de Zeevang

Vandaag een weidevogelverkenning op de fiets. We houden de dijk aan tot Edam, dan zit de helft er gelijk op. We rijden in ieder geval de Klemweg in en fietsen door het reservaat van SBB om zo een indruk te krijgen van de weidevogels en met eigen ogen te zien of het een succesvol broedseizoen is geweest. Om deze tijd van het jaar horen ook de kemphanen acte de presence te geven. De route, die we fietsen zal ca 40 tot 50 km bedragen. Mede afhankelijk van tegenwind, zullen we halverwege de middag weer terug zijn. Vertrek vanaf het begin van de Westerdijk om 09:00 uur. Inlichtingen bij Theo Konijn, telefoon: (0229) 40 41 35.

Van de Bestuurstafel

JAARVERGADERING

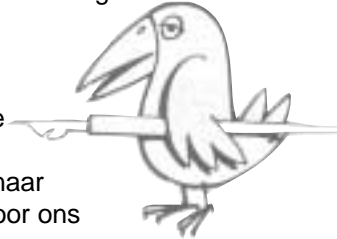
Op dinsdag 19 februari werd de jaarvergadering van onze afdeling gehouden.

U weet dat het bestuur bij de jaarvergadering verantwoording aflegt naar de leden over het gevoerde beleid.

Ook dit jaar hebben wij u zoveel mogelijk, ook middels de Convo, bericht waarmee het bestuur bezig is/was.

Bij de jaarvergadering komen dan ook andere aspecten naar voren, zoals een financieel jaarverslag en een (althans voor ons KNNV-ers) een Natuurhistorisch jaarverslag.

Deze jaarvergadering had nog iets bijzonders, nl. nieuwe statuten. De oude statuten voldeden voor een groot deel niet meer aan het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Dat dit op de agenda stond is misschien voor veel leden een reden geweest om deze vergadering niet te bezoeken. En dat is jammer, want deze vergadering is er speciaal voor u! De vergadering werd door maar slechts 25 mensen bezocht. Als voorzitter kon ik niet anders doen dan de vergadering bij het agendapunt "Nieuwe statuten" af te sluiten en daarna te heropenen en met het dan aanwezige quorum de statuten behandelen. Zo is dat volgens de oude statuten bepaald. De nieuwe statuten werden eenparig akkoord bevonden. Het is de bedoeling dat de nieuwe statuten in de volgende Convo "meegaan", zodat iedereen deze dan in haar bezit heeft. Deze avond werd nog een lange zit. De door mij meegebrachte dia's konden in de dozen blijven. Maar het is toch wel leuk elkaar weer te zien en te horen hoe het met elkaar gaat.

NB. De notulen van de Jaarvergadering zijn na 15 april op te vragen bij de secretaris.

BELEIDSRAAD

De Beleidsraad kwam op 26 januari in Amersfoort bijeen om te praten over de gang van zaken bij de KNNV. De Beleidsraad is een instrument voor en naar het Hoofdbestuur om te trachten de gedachten die "in het veld" leven sneller bij het Hoofdbestuur te brengen en andersom.

Er lag een notitie over de toekomst van de KNNV. Hoe gaan we de volgende 100 jaar tegemoet. Moeten we veranderen? Zo ja, hoe? Zo nee? Waarom niet? Een commissie heeft zich hierover gebogen en heeft enkele modellen het licht laten zien. Nu waren dat er niet weinig. De commissie kwam met maar liefst acht (!) modellen. Moeten we groeien? Pleiten we voor behoud? Of een behoud voor eigen identiteit? Verbetering van ons product "veldbiologie"? Gaan we commercieel, of richten we ons meer op samenwerking met andere 'groene' partijen? Aan al die modellen kleven natuurlijk voordelen maar ook nadelen...

Tijdens de Beleidsraad zijn we er nog niet uitgekomen. Afgesproken is dat deze notitie bij de afdelingen wordt doorgenomen en dat dan drie soorten modellen worden gekozen, waar dan op de VV-vergadering er een van de doorslag gaat geven. Het probleem is namelijk, dat de moeilijkheden van de ene afdeling

beslist niet dezelfde zijn als die van een andere. Een stedelijke afdeling kent andere problemen dan een afdeling in het oosten van ons land. Verder heb je uiteraard kleine en grote afdelingen. Verder was iedereen content met de notitie, want deze geeft een goed handvat om er verder over te kunnen praten.

BEDRIJVENTERREIN ZEEVANG

Voor het deel van de Koogpolder dat verloren gaat vanwege het bedrijventerrein ad 3 ha wordt een compensatie aangeboden. Deze compensatie wordt gevonden in het voormalige terrein waar een gasboorinstallatie heeft gestaan van de NAM met de mogelijkheid van een nabij gelegen terrein. De NAM heeft dat terrein in eerste instantie gehuurd van een agrariër en heeft verder als opdracht bij terug-gave van het terrein dit weer in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Dit betekent dus weer weiland. De gemeente overweegt dit terrein/deze terreinen te kopen en dan als compensatie aan te bieden. Dit NAM-terrein is ongeveer 3 ha groot. Daarnaast ligt nog een nat (althans nu) weiland van ongeveer 4 ha. Uiteraard is een en ander afhankelijk van de gevraagde prijs.

Het NAM-terrein is thans omzoomd met een bomen- en een struikensingel. Verder is de binnenkant "bekleed" met betonplaten en enkele afsluiters. Deze laatste moeten worden verwijderd en de boorgangen volgestort met beton.

Een ander probleem is dat de gemeente Zeevang verlegen zit om een permanent baggerdepot. Men heeft het oog laten vallen op die binnenkant van dat terrein. De betonplaten kunnen uitstekend dienst doen als een bodem voor dat baggerdepot. Uitsluitend bagger klasse 1 en 2 zullen mogen worden gestort en de bagger moet afkomstig zijn uit de gemeente Zeevang. Dus geen regionaal depot. Wanneer wij nu akkoord gaan met de huidige situatie (dus bomen en struiken) dan kan dat natuurlijk de kooprijds drukken. Wij zouden dan ook akkoord moeten gaan met een baggerdepot.

Jan Pieter en Michel zijn, ter oriëntatie, naar het kadaster van de gemeente Zeevang geweest. Daar waren geen goede kaarten voorhanden en wij werden verwezen naar de Technische Dienst van de gemeente Zeevang in Midden-Beemster. Daar waren wel luchtfoto's aanwezig. Hebben daarvan een kopie gekregen plus een technische tekening. Uit deze stukken blijkt dat van het NAM-terrein al 2,5 ha betonplaat is.

Wij dienen dus te overwegen dat wij de gemeente Zeevang verzoeken het aangrenzende terrein ook in de koop mee te nemen, aangezien er anders niet veel te compenseren valt dan een kleine 0,8 ha. Ook een baggerdepot moet in de opties worden meegenomen.

De gemeente Zeevang heeft ons verder toegezegd, dat wij bij het overleg mogen zijn en kunnen meepraten met betrekking tot de volgende punten:

1. Inrichting van het bedrijventerrein (gezichtsonttrekking)
2. Inrichting van het ter compensatie aangeboden terrein.
3. Meespreken in de ontwerp bestemmingsplannen buitengebied van de gemeente Zeevang. Het betreffende ontwerp wordt ons nog toegezonden.

LEEKERLANDEN 2

Het is eigenlijk tragisch dat deze ruimte van de Convo moet worden aangewend om nogmaals de problematiek van de Leekerlanden onder de aandacht van iedereen te brengen. Ook de omliggende gemeenten zijn zich aan het verweren, zoals de manifestatie met "St. Joris en de draak" in Berkhout.

Omwille van het groenbehoud in onze eigen leefomgeving heeft uw bestuur vergaderd over de verschillende aspecten van het gebied de Leekerlanden. Wij hebben de verschillende beleidsnota's onder de loep genomen en zijn van mening, net als zoveel anderen, dat dit gebied een groene buffer moet blijven tussen Hoorn enerzijds en Heerhugowaard anderzijds. Althans wanneer wij een groene verbindingstrook willen behouden tussen de natuur in het zuidelijke gedeelte van Noord-Holland en het noordelijke gedeelte. Verder zijn de Leekerlanden groot genoeg om de stedelijke bevolking in de omgeving de rust te kunnen bieden.

Om die redenen en ook met betrekking tot de verschillende landschapsplannen is het bestuur van mening dat een bezwaarschrift aan Gedeputeerde Staten op zijn plaats is. En dat hebben wij onlangs dan ook gedaan. Wij hebben expres niet meegedaan met een bezwaarschrift van de Stichting "De Groene Leekerlanden", omdat het onze mening is dat ons bezwaarschrift van een vereniging voor behoud van natuur een andere impact heeft.

Het stuit ons tegen de borst, dat wij, als natuurvereniging, zo vaak "nee" moeten verkopen tegen de verschillende ontwikkelingen. Het is net of wij overal op tegen zijn. Niets is echter minder waar. Onze insteek is: een voorzichtig omgaan met onze onmiddellijke leefomgeving en dat allemaal voor onze eigen gezondheid. Ook die van de natuur en dan mag de economie beslist wel eens een stapje terug doen. En ook de projectontwikkelaars met uitsluitend Euro's in hun ogen. De verschillende overheden dienen alle belangen af te wegen en niet alleen die waar de pecunia liggen! Was het niet Scipio die zei: Pecunia non olet?!

SCHARDAMMERKOOG

In de komende decennia zal de kans op wateroverlast toenemen als gevolg van extremer regenval, zeespiegelrijzing en bodemdaling. Dat geldt ook voor de Schermerboezem. De provincie en waterbeheerders ondernamen stappen om hieraan het hoofd te bieden. De Schardammerkoog werd aangewezen als een pilot-project om water te bergen op momenten dat de boezem het uitgeslagen water niet aankan. Daarvoor werden een aantal bijeenkomsten belegd.

De eerste werden in de loop van de 2e helft van 2001 gehouden.

Er kon uitsluitend worden gesproken over op welke wijze de polder onder water werd gezet of als retentiegebied werd gehanteerd. Er werden verschillende varianten besproken. De volgende drie werden gekozen:

1. Landbouw en natuur met nevenfunctie waterberging
2. Waterberging met nevenfunctie nieuwe natuur
3. Waterberging met nevenfunctie landbouw

Op 4 februari was de presentatie van het eindrapport in het gemeentehuis in Oosthuizen.

Conclusies en aanbevelingen.

- Om te zien naar de vraag of berging wel kosten-effectief is.
- Er is nog steeds gebrek aan kennis over de precieze gevolgen van berging en over de combinatiemogelijkheden met andere functies.
- Wat zijn de precieze gevolgen voor de aanwezige natuurwaarden en de perspectieven voor "nieuwe natuur"?
- Wat zijn de gevolgen van inundatie voor de kwaliteit van het polderwater?
- Passende vergoedingen plus beleidsinstrumenten.

Mocht de provincie besluiten tot waterberging, dan wordt geadviseerd om een pilot-project te starten in de Schardammerkoog, waarbij de polder volledig wordt verworven en ingericht voor een functiecombinatie van waterberging, landbouw en "veenweidenatuur". Er is gebleken dat grondgebruikers bereid zijn het land terug te pachten.

Mocht de provincie besluiten tot een proefproject dan wordt voorgesteld om:

1. Overleg te starten met grondgebruikers
2. Voor meten van de gevolgen van waterberging moet de uitgangssituatie worden vastgelegd (grasproductie en -kwaliteit, weidevogels en vegetatie, kwaliteit polderwater).
3. Prijsonderhandelingen over grondverwerving en toekomstig grondgebruik
4. Noodzakelijke inrichtingsmaatregelen.
5. Welke wensen de agrariërs hebben t.a.v. de voortzetting van hun bedrijf, c.q. beheersactiviteiten.

Gezien dit rapport en nieuwe ontwikkelingen/informatie is het onze mening bij Gedeputeerde Staten een negatief advies uit te brengen.

De redenen hiervoor zijn: de effecten met betrekking tot de waterberging zijn nihil en de kosten zijn hoog. Verder is bij andere onderzoeken geconstateerd dat de waterbeheersing in b.v. de Beemster slecht is geregeld: veel dempingen en geen vervangend water. Uit metingen door het Waterschap de Waterlanden is gebleken, dat er 33% minder opvangcapaciteit is dan aanvankelijk werd gedacht. De potenties voor waterberging liggen dus daar.

Er dient allereerst een onderzoek te worden gedaan naar de opvangmogelijkheden in de polders die grenzen aan de Schermerboezem. Daar zou meer aandacht moeten worden geschonken om sloten hetzij te verbreden, of opnieuw te graven. Verder zou het peilregime opnieuw moeten worden gezien en getoetst aan de nieuwe richtlijnen en ideeën hoe om te gaan met water. Zoals plas/dras situatie bij b.v. de Stelling van Amsterdam. Bredere sloten met meer rietkragen.

Volgens ons is zoveel potentie aan berging aanwezig in de verschillende polders dat niet hoeft te worden omgezien naar waterberging elders. Dus kan de Schardammerkoog blijven zoals deze nu is.

Michel Kleij, voorzitter

Noord-Hollandse Natuurdag

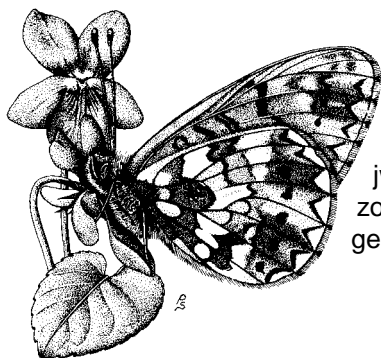
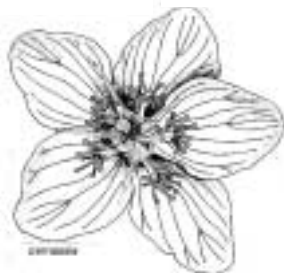
De eerste **Noordhollandse Natuurdag** werd gehouden in november 1999 in Haarlem. Op **zaterdag 15 juni 2002** volgt de tweede Noordhollandse Natuurdag in het **Zaantheater in Zaandam**.

Om 10:30 uur begint het programma dat uit een serie lezingen van ¾ uur en veel presentaties bestaat .

Het algemene thema is: **WATER. . . .**

De dag wordt georganiseerd door de POFF en is bedoeld voor personen en organisaties die zich met natuurinventarisaties bezig houden. Deelname is gratis. Lezingonderwerpen zijn o.a.:

- **RUGSTREEPPAD**
- **DRIEHOEKSMOSSEL**
- **DE KERF BIJ SCHOORL**
- **DUI NPOLDERS**

Aan het eind van de dag (± 15:30 uur) vindt voor het eerst de uitreiking van de Zilveren Maan plaats. Dit is een nieuwe prijs voor een vrijwilliger of een groep vrijwilligers die in NH een bijzondere prestatie heeft/hebben geleverd op het gebied van natuur, landschap of milieu.

Terschelling

Hemelvaartkamp 2002

Van woensdagavond 8 mei t/m zondagmiddag 12 mei verblijven we met onze afdeling in de **WIERSCHUUR** op **TERSCHELLING**.

Deze tot kampeerboerderij omgebouwde originele wierschuur staat buitendijks, 20 meter van het wad in natuurgebied De Bosplaat.

Als het niet lukt om er woensdag op tijd te zijn is er altijd de mogelijkheid om donderdag aan te komen. Maar het mooie van Hemelvaart is dat we nu een dag extra hebben ten opzichte van een Pinksterkamp. Die dag zullen we op Terschelling zeker goed kunnen gebruiken.

De excursies zullen voornamelijk te voet en per fiets afgelegd worden. Fietsen kunnen meegenomen worden, maar op het eiland zijn voldoende fietsen te huur.

Degenen die zich nog gaan opgeven en zich al hebben opgegeven krijgen ca 2 weken van tevoren de nodige informatie over wat wel en niet mee te nemen, de boottijden, tarieven en dergelijke. Alvast ter indicatie: deelname aan het kamp zal p.p. ca. € 45,- bedragen. Dat is exclusief vervoer naar Harlingen, de bootreis en eventuele fietshuur. Maar inclusief

overnachtingen en gezamenlijke maaltijden + sjok.

Voor informatie en opgave kunt u terecht bij Eric de Vroome, (0229) 57 10 78.

Botanischedag 9 februari

Jaarlijks organiseert de Contact Commissie voor Floristiek en Vegetatiekunde van de KNNV (CCFV) in februari een lezingendag. Dit jaar vond deze plaats te Putten en had als thema Stedelijke Vegetaties. Wij zijn daar dit jaar met 6 leden uit onze afdeling naar toe geweest.

PLANTENGROEI IN PUTTEN

Het meest verrassende onderdeel vond ik de eerste lezing door Wim Vuik over Plantengroei in afvoerputten (en andere straatputten) in Utrecht.

Tussen mei 1999 en december 2001 heeft er in Utrecht een onderzoek naar muurvegetaties plaatsgevonden, waarbij ook de straatputten zijn meegenomen. Van de 55.000 bekeken putten waren er 3.000 begroeid, waarvan 308 met specifieke muurplanten. Om begroeid te raken moet een put aan een aantal voorwaarden voldoen: een aanhechtingspunt (gleuf, scheur, hoek, richel o.i.d.), water op de bodem (vochtige atmosfeer), veel licht (weinig bomen). Het blijkt dat putten in brede straten, op parkeerplaatsen, haltes e.d. en bij voorkeur uit de bouwperiode '65/'75 de beste vindplaatsen zijn.

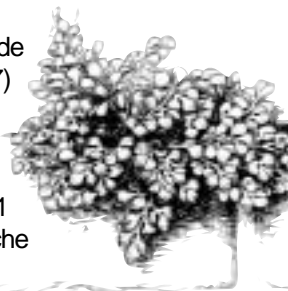
Er zijn **66** plantensoorten gevonden in de Utrechtse straatputten: blad/korst/levermossen, paddestoelen, varens: o.a. **MANNETJESVAREN**, **SMALLE STEKELVAREN**, **TONGVAREN** (deze 3 kunnen al in een 10 jaar oude put groeien), **ZACHTE NAALDVAREN**, **IJZERVAREN**, **MUURVAREN** (alleen in gevelputten), **STEENBREEKVAREN**, (opvallend: geen **EIKVAREN**) en verder o.a.

MUURSLA, **STINKENDE GOUWE**, **VLINDERSTRIJK**.

In de buitengebieden werden ook salamanders en kikkers in de putten gevonden.

DIEPENRING

Ook interessant maar minder verrassend waren de lezingen over de **Begroeiing van de Diepenring in Groningen** (zie Natura 2001/7) door Edwin Dijkhuis en over de **Muurbegroeiing in Delft** door Raimond v.d.Ham. Opvallend punt uit deze derde lezing was de toename van varens in soort en aantal sinds 1991; zo is het aantal vindplaatsen van **TONGVAREN** gestegen van 1 naar ± 20 , is de **ZWARTSTEEL** nu ook gevonden en tevens 2 exotische **VENUSHAREN** (uitgezaaide kamerplanten). Gevolg van een veranderend klimaat?

WARMTEMINNENDE SOORTEN

Deze vraag werd behandeld in de laatste lezing door Ton Denters over

Warmteminnende soorten in het Stedelijk gebied. In de stad heerst altijd een warmer klimaat dan daarbuiten: het jaargemiddelde ligt $\pm 1^\circ$ hoger (vooral 's winters minder koud), 's nachts ligt de temperatuur 3 à 4° hoger. In 10 jaar tijd is het macroklimaat echter ook 1° omhoog gegaan; dit komt tot uiting in mildere winters, meer neerslag, meer hittegolven en heeft tot gevolg dat het groeiseizoen met **10 dagen** is verlengd.

Van de recente nieuwe soorten is 40% afkomstig uit mediterraan gebied, in stedelijk gebied ligt dit getal zelfs op 75%. Om een idee te geven van de versnelling in het tempo

van inburgering: tussen 1500 en 1987 lag de toename gemiddeld op 1 per 3 jaar, tussen 1962 en 1996 was dat 1 per ½ jaar (de omslag schijnt bij 1975/1976 te liggen). Geïnspireerd door deze dag heeft de Plantenwerkgroep besloten de komende tijd weer eens opnieuw naar onze muurflora te gaan kijken:

10 april in Hoorn en

17 april in Enkhuizen (zie hieronder)

Anneloes ter Horst

Plantenwerkgroep

De plantenwerkgroep heeft deze winter niet stilgezeten. De leden hebben zich bij De Hoornbloem in Zwaag op het determineren van mossen gestort. Omdat dit voor de meesten een eerste kennismaking met mossen was hebben we steeds onder leiding van Anneloes samen eenzelfde mossoort bekeken en stap voor stap gedetermineerd. Dat ging goed met de binoculaires en microscopen die we tot onze beschikking hebben. Eigenlijk moeten we er nog vaker mee bezig zijn... maar.. er zijn nog vele andere plantaardige onderwerpen.

- **woensdag 10 april:** muurbegroeiing in Hoorn, start ca. 14:00 uur voor het station Hoorn, daarna lopend door de binnenstad;
- **woensdag 17 april:** muurbegroeiing Enkhuizen, start bij station Enkhuizen ca. 14:20 uur (na aankomst van de trein);
- **woensdag 22 mei:** om 14.00 uur op het Landje van Naber bij Hoorn (bij de Grote Waal);
- **woensdag 5 juni:** we gaan een prachtige bloemrijke weide bekijken bij mevr. Marijke Faas, Hemmerbuurt 103 in Hem. Start om 14:00 uur bij dit adres (dichtbij de T-splitsing Torenweg-Hemmerbuurt). Wie niet met de fiets gaat en (vanaf station bijv.) wil meerijden kan bellen met Willy Mantel;
- **woensdag 19 juni:** weer om 14:00 uur op het Landje van Naber bij Hoorn.

We hopen op veel deelnemers! Iedere KNNV'er kan altijd meedoen aan onze werkgroepen, ook zonder aankondiging, kost niets, schept geen verplichtingen.

Dus... wat let je? **Doe eens mee met onze ontdekkingstochten!**

PS 1. Let dit jaar eens extra op groeiplaatsen van Dotters. Noteer ze precies en geef ze dan door aan de coordinator van de pl.w.g. Het lijkt erop of Dotters zich gaan uitbreiden in West-Friesland.

PS 2. In het vorige Hoornblad kondigden we het al aan: voor wie meer wil weten over **vegetatiekunde** is er op **25 en 26 mei** een KNNV-weekendcursus hierover in Putten. Ina Marbus en Anneloes ter Horst gaan in ieder geval ook meedoen. Kosten all-in: €30,- Er zijn op dit moment nog een paar plaatsen. Info: Lex v.d. Steur (0341) 55 48 50 of Ina Marbus (0229) 23 04 19.

Willy Mantel

Coördinator plantenwerkgroep

Telefoon (0229) 23 05 91

Cursussen

VOGELCURSUS

25 enthousiaste belangstellenden volgen momenteel de cursus "Vogels kijken" deel 1. Zelfs na beperkte publiciteit was de toeloop weer zodanig dat er een reservelijst ontstond.

In 6 lesavonden en 3 excursies proberen we de cursisten te laten ervaren waar het bij vogels kijken op aan komt. Het animo van de deelnemers geeft ons het vertrouwen dat het wel gaat lukken.

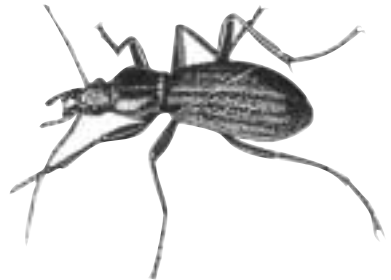
Prettig is het vooral om na zoveel keer "vogelcursus" te merken dat er voor veel mensen een wereld opengegaan is. Dat sommigen ontdekken dat je door mee te doen met

de KNNV er een hartstikke boeiende vrijetijdsbesteding bij hebt gekregen, maakt voor ons het cursuswerk helemaal geslaagd...

INSECTENCURSUS

In de maanden **mei** en **juni** komt het insectenleven op gang. Dat is dus een goed moment om er eens aandachtig naar te kijken. Daarom houden we een cursus over insecten. Gedurende 6 woensdagavonden gaan we ons oriënteren in deze zeer uitgebreide groep organismen. Het programma is voorlopig:

- 22 mei inleiding / systematiek
- 29 mei vlinders
- 5 juni vliesvleugeligen
- 12 juni libellen
- 19 juni kevers
- 26 juni mieren / krekels / sprinkhanen

De avonden duren van 19:30 - 22:00 uur en er wordt veel met praktisch materiaal gewerkt. De kosten bedragen voor KNNV'ers € 17,50 (niet-leden € 25,-).

Inlichtingen en aanmeldingen op (0229) 23 04 19

Vlinder-/Libellenwerkgroep

Op 7 maart heeft Henny van der Groep de coördinatie van de vlinderwerkgroep overgenomen van Eric de Vroome. Ze bedankte hem voor zijn inzet als coördinator de laatste jaren. Henny begon meteen met een heel actueel gebeuren:

HET VLINDERPROJECT VAN WEST-FRIESLAND

Er is een hele fraaie vlinderkaart samengesteld speciaal voor ons waarnemingsgebied. We willen hiermee bij alle inwoners van de Zeevang en West-Friesland aandacht vragen voor vlinders. Hopelijk gaan er veel mensen echt meedoen door hun waarnemingen op het bijbehorende formulier te vermelden. Dat dient later naar ons te worden opgestuurd of bij een van de genoemde adressen te worden ingeleverd.

DOEL

We hopen met de gegevens die dit project op zal leveren beheeradviezen te kunnen geven aan gemeenten en beheerders. Het is voor sommige vlinders nl. van levensbelang dat er op bepaalde tijdstippen niet gemaaid wordt. Ook is het belangrijk voor vlinders dat bepaalde kruiden aanwezig zijn in bermen en plantsoenen. De rupsen zijn soms afhankelijk van één bepaalde plant of grassoort.

Het is de bedoeling dat we deze kaarten onder zoveel mogelijk mensen verspreiden. Wilt u dus een stapeltje krijgen om deze te distribueren, laat dat ons dan s.v.p. weten.

VLINDERROUTES

De leden van de werkgroep gaan dit jaar vooral eigen-tuin-waarnemingen verrichten en letten daarbij op libellen en vlinders.

Er zijn excursies van de vl.w.g. op:

- **zaterdag 25 mei, Zanddepot**, om 10:00 uur bij Dampten, Hoorn, 10:30 uur aldaar.
- **zondag 2 juni, Venhuizen**, om 10:00 uur bij Dampten, Hoorn, 10:30 uur bij NH-kerk Venhuizen
- **zondag 16 juni, Dwaalpark Grote Waal Hoorn**, om 10:00 uur bij Theehuis

De volgende vergadering van de vlinderwerkgroep is op **dinsdag 14 mei**, om 20:00 uur in De Hoornbloem te Zwaag. Het spreekt vanzelf dat elke belangstellende KNNV'er altijd welkom is op de vlinderexcursies en bijeenkomsten!

Henny van der Groep
Coördinator vlinderwerkgroep
Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker
(0229) 24 95 46

Vlinders in West-Friesland

KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland

WIE ORGANISEERT DIT PROJECT?

Het project "Vlinders in West-Friesland" wordt georganiseerd door de KNNV, vereniging voor veldbiologie, afdeling Hoorn/West-Friesland. Het doel van onze vereniging is het bevorderen van **natuurstudie, natuurbescherming en natuurbeleving**. Het project start in maart 2002 en loopt tot september 2002.

DOEL VAN HET VLINDERPROJECT

Het doel van dit vlinderproject is de verspreiding en biologie van 17 vlindersoorten die in ons waarnemingsgebied (zie voorzijde) voorkomen beter te leren kennen. Dit leidt hopelijk tot een beter begrip van de eisen die deze vlinders stellen aan hun leefomgeving. Het voorkomen van vlinders zegt daarom iets over de kwaliteit van het milieu. De resultaten van het project stellen ons in staat om sneller te beoordelen waar die leefomgeving wordt bedreigd of kan worden verbeterd.

WAT KUN JE DOEN?

Kijk eens in je omgeving, bijvoorbeeld in de tuin, het park of een grasland in je buurt. Meld ons je waarnemingen van vlinders.

Misschien zie je wel een vlinder die niet op deze kaart staat, bijv. Luzernevlinder of Koninginnepage. Ook nachtvlinders zijn wel overdag aan te treffen. En ... niet te vergeten: de rupsen! Voor al zulke waarnemingen heeft de KNNV veel belangstelling!

De KNNV helpt graag belangstellenden verder om meer aandacht aan vlinders te kunnen schenken. Behalve deze vlinderkaart bestaan er informatieve en duidelijke boekjes. Heel bijzonder is ook het werken met de "poppenkast", een opweekkast voor rupsen.

Meer informatie tref je aan in:

Dagvlinders in beeld,

Frank Bos e.a., 2000
KNNV Uitgeverij,
ISBN: 90 5011 145 9

Veldgids Dagvlinders,

Wijnhoff e.a., 1999,
KNNV Uitgeverij
ISBN: 90 5011 123 8

Meer over het project kun je vinden op onze website onder:

<http://www.knnv.nl/hoorn/vlinderproject.html>, via deze site kun je ook je waarnemingen doorgeven.

Meer over vlinders vind je op:

www.vlinderstichting.nl, <http://www.vlindernet.nl> of www.vlinderskijken.nl.

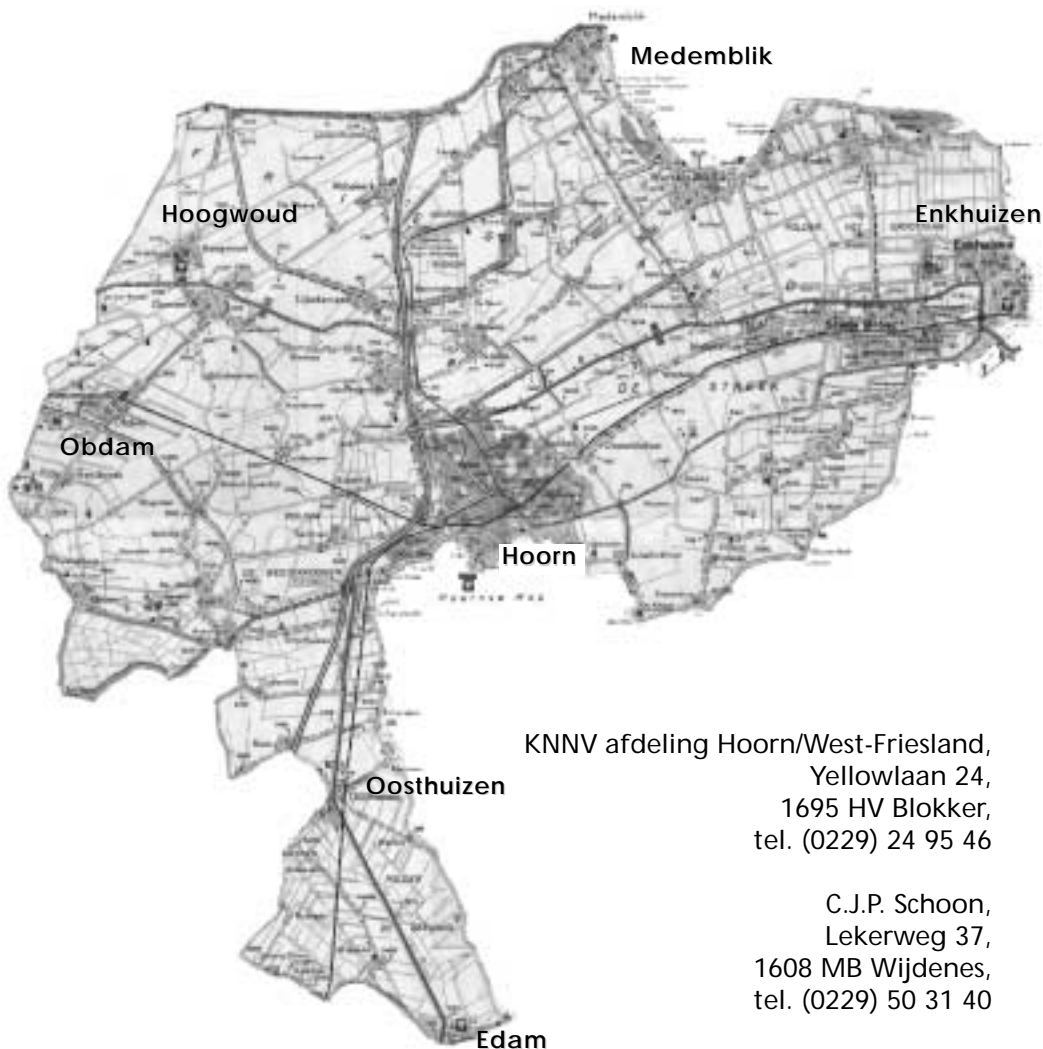

Distributie- en inleveradres van de vlinderkaart en formulier:

De Hoornbloem,
Dorpsstraat 10a,
1689 EV Zwaag,
tel. (0229) 23 04 19 (hier zijn, na overleg, ook de genoemde boekjes verkrijgbaar).

A.L. ter Horst,
Dorpsstraat 59,
1713 HB Obdam,
tel. (0226) 45 29 90

Waarnemingsgebied

KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland,
Yellowlaan 24,
1695 HV Blokker,
tel. (0229) 24 95 46

C.J.P. Schoon,
Lekerweg 37,
1608 MB Wijdenes,
tel. (0229) 50 31 40

Naam :
Adres :
PC/ Plaats :
telefoon :
e-mail :

jaar: 2002

soortnaam	dag	maand	vindplaats (adres)	biotoop (1)	aantal	X (2)	Y (2)

- 1. Geef hier aan of je de vlinder in tuin, park, grasland, wegbermen, volkstuint, weg, stad, ... hebt gezien
- 2. Als je de Amerfoort-coördinaten weet, graag invullen. Eventueel Postcode aangeven

Opmerkingen: _____

Heb je meer waarnemingen, dan kun je dit formulier gewoon kopiëren.

Landelijke Vlinderdag

Op 9 maart 2002 hield de Vlinderstichting haar Landelijke Vlinderdag in De Reehorst te Ede. Deze dag had het thema **Bescherm vlinders en libellen**. Enkele leden van de vlinderwerkgroep hebben deze dag bezocht.

De eerste lezing ging over **regelgeving**. Op terreinniveau gelden de regels van de beheerder, op nationaal niveau geldt de Flora- en fauna wet en op Europees niveau geldt de Europese habitatrichtlijn. In de wet en richtlijn zijn beschermde dier- en plantsoorten opgenomen.

De tweede lezing ging over het **DONKER PIMPERNELBLAUWTJE** en het **PIMPERNELBLAUWTJE** (Rode Lijst Dagvlinders en tevens in de Habitatrichtlijn). Het blijkt dat voor het voortbestaan van deze soorten niet de waardplant het pro-bleem is maar de **RUWKNOOP MIEREN** en de **RODE STEEKMIEREN!**

De verschillende typen terreinen (ruige vegetatie en hooiland) moeten zo beheerd worden dat deze mieren er naast **GROTE PIMPERNEL** kunnen leven.

De derde lezing ging over de **GROENE GLAZENMAKER** en de **GROTE VUURVLINDER**. De **GROTE VUURVLINDER** is één van de sterkst bedreigde dagvlinders van Nederland en staat in de Habitatrichtlijn. De waardplant van de **GROTE VUURVLINDER** is **WATERZURING**. Er is een Nationaal Beschermingsplan 2000 - 2004 opgesteld. De **GROTE VUURVLINDER** komt alleen nog voor in De Weerribben, Rottige Meente en De Wieden. De vlinder is zeer gevoelig voor het achter-

blijven van beheer, heeft een hoge waterkwaliteit en een ecologisch netwerk nodig.

De **GROENE GLAZENMAKER** staat als bedreigde soort op de Rode Lijst en valt tevens onder de Europese Habitatrichtlijn. De waardplant is **KRABBESCHEER**, hier worden de eitjes op gelegd. In Noord Nederland groeit **KRABBESCHEER** goed. Voor deze soort is ook een beschermingsplan opgesteld.

De vierde lezing ging over de **SPEERWATERJUFFER**. Deze soort is sterk achteruit gegaan en komt in onze regio niet voor. Er zijn nu nog 16 populaties in Nederland. Je kunt deze soort nog vinden in het Klein Hasselsven te Brabant. Belangrijk voor deze soort is de zuurgraad van het water, de hoogte van de grondwaterspiegel en **FORTEINKRUID**. De soort verdwijnt door verlandings.

Het volgende onderwerp ging over **Vlinders als pressiemiddel**. Naast de Flora- en faunawet en de Europese habitatrichtlijn kun je ook gebruik maken van de Rode lijst om ervoor te zorgen dat een bepaald terrein behouden blijft voor plant- en diersoorten. Voor de bescherming is het belangrijk dat je contact hebt met de ambtenaren, de wethouder en de raad, de pers, en het publiek.

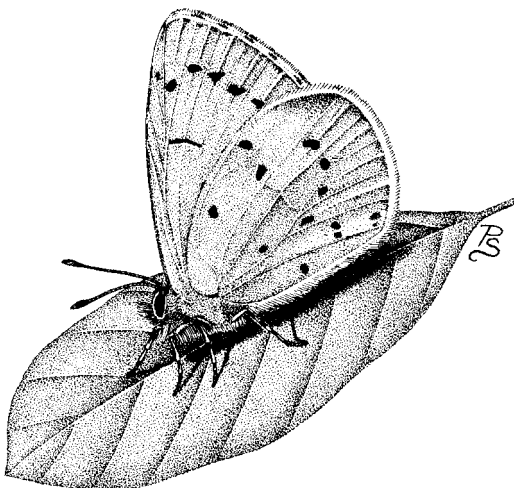
In België wordt onderzoek gedaan naar de het effect van de landschapsstructuur op de bouw van de dieren. Door versnippering van de habitat gaan de beesten zich meer of minder verplaatsen. De meer mobile soorten ontwikkelen grotere vleugels en meer spieren, de minder mobile soorten hebben minder spieren en kleinere vleugels gekregen.

In de provincie Drenthe is het IVN zeer actief bezig om de natuur onder de aandacht te brengen van de jeugd. Het IVN heeft contracten met gemeenten om het basisonderwijs te instrueren. Dit project loopt bijzonder goed. De initiatiefnemer van dit project, Geert de Vries, heeft op deze dag dan ook de Gouden Vlinder ontvangen voor al zijn werk. Een leuk idee is om scholen die meedoen aan een vlinderproject een vlinderstruik te geven.

Er werd ook nog een mooie film vertoond waarin de vlinder de hoofdrol speelde. Goed was het gedrag van de vlinder te volgen. Bewegende beelden zijn een mooie aanvulling op de studie naar vlinders.

De Vlinderstichting heeft met ondersteuning van de VSB inmiddels 50 Vlindertuinen bij Zorgcentra ingericht. Bij ons in de buurt is er een bij Esdege Reigersdaal, Krusemanlaan 88 te Heerhugowaard. De komende jaren zullen er

nog 50 tuinen worden ingericht. Volgende jaar moet de nieuwe Vlinderatlas van Nederland verschijnen. In mei 2002 worden de laatste gegevens aan de drukker aangeleverd. De Atlas verschijnt als deel van de "Fauna van Nederland" een uitgave van Naturalis, EIS en de KNNV. In mei dit jaar zal de Atlas van de Nederlandse Libellen verschijnen. Nuttige informatie valt te vinden bij www.vlinderstichting.nl, www.vlindernet.nl en www.natuurloket.nl.

Egbert Baars

Hemke oogadviseurs organiseert op zondag 26 mei a.s. een verrekijkersshow

Hemke oogadviseurs nodigt u uit,
op de tweede verdieping
van het restaurant
"De Hoofdtoren".

De show wordt gehouden van 11.00 tot 16.00 uur.
In samenwerking met Zeiss, Swift, Bynolyt, Technolyt en Kerkulienwerkgroep.

Voor meer informatie over deze verrekijkerdag kunt u terecht bij:

OOGADVISEUR HEMKE

Breed 54, 1621 KC Hoorn
Telefoon 0229 - 21 68 58

10%
KORTING

INFO + DIA'S
VOGELS

Mijzenpolder

Midwinterwandeling o.l.v. Harry Fabritius.

2 februari: er scheen een zonnetje, windje 4 uit het zuiden en ± 8 graden.

Om 9:15 uur vertrokken er ± 30 belangstellenden vanaf de parkeerplaats bij de kerk in Schermerhorn. We liepen door het dorp in westelijke richting.

Bij de brug gekomen zagen we 2 **GROTE ZAAGBEKKEN** en een **BUIZERD**.

Na de brug rechts af. Wandelend over deze hoge dijk heb je een mooi uitzicht over de Mijzenpolder en de Schermer. Onderweg een paar **NIJLGANZEN** en

BERGEENDEN in het moerasje bij Schermerhorn gezien, **MEERKOETEN** en **KUIFEENDEN** zwommen in de vaart. In de lucht was het ook druk, groepen **KOLGANZEN** vlogen over en ook een grote groep **KIEVITEN** en **GOUDPLEVIEREN**. Aan de Schermerkant liep tussen een aantal **KNOBBELZWANEN** een Bastaardgans (kruising van een canadese en ?).

Harry speurde met zijn teelens de Mijzen af op zoek naar de **SLECHTVALK** die er zou kunnen zitten en vond hem. Al sinds september zit hij in de polder volgens Harry. Nog een paar mensen hadden een teelens mee, zo heeft iedereen de **SLECHTVALK** mooi kunnen zien.

Ook vlogen er 3 **BUIZERDS** over het weiland of ze zaten om de beurt op een paaltje. Richting Ursem zagen we **KRAAIEN** vliegen. In een brede sloot zagen we 4 **KLEINE ZWANEN** en **SMIENTEN** zwemmen. In Ursem vloog een **TORENVALK** tussen de huizen door.

Na Ursem over de brug de Mijzenpolder rechts af richting Schermerhorn. Bij de brug even gepauzeerd om koffie te drinken en een broodje te eten. Op de terugweg langs de Mijzen een groepje **AALSCHOLVERS** gezien in het weiland en ook de **SLECHTVALK** zat er nog. Ook vloog er nog een **KOPERWIEK** langs.

Wat verder vloog er een grote groep vogels op, de onderste laag waren **SPREEUWEN** in het midden **KIEVITEN** en daarboven **GOUDPLEVIEREN**. Er liepen ook nog **WULPEN** en **MEEUWEN** in het weiland te scharrelen naar voedsel. Terug bij moerasje hengelde Michel een onbekend frisgroen plantje uit slootje en nam het mee naar huis. Het laatste stukje langs de huizen hoorden en zagen we **KOOLMEZEN** en **PIMPELMEZEN** en de struiken. Aan het einde van de geslaagde wandeling kregen we van Harry nog een mooie kleurenfolder mee: Rondje Mijzen. Na Harry bedankt te hebben voor de informatie en uitleg tijdens de wandeling gingen we weer op huis aan.

Tineke Horstman-Kooijman

(zie ook <http://www.knnv.nl/hoorn> bij verslagen)

*Achteraf is het plantje gedetermineerd als: **RODE WATEREPRIJIS**. Een plantje dat houdt van wisselende waterstanden. Het breidt zich in ons land momenteel uit en komt voor langs de kust, in polders en langs rivieren. Voorkeur voor een nat, voedsrijk en basisch milieu. Het verdraagt een hoog ammoniakgehalte in het water en houdt zowel van zoet als brak water. In de Ecologische Flora deel 3 staat veel informatie over dit plantje. Ook wordt hierin vermeld met welke planten **RODE EREPRIJS** vaak samen groeit.*

*Wil je meer weten over het systeem van plantengroei en bodem (plantensociologie) dan is het komende vegetatiekunde- weekend van de KNNV misschien iets voor jou: op **zaterdag/zondag 25/26 mei** is er dan in Putten een korte praktijkcursus voor belangstellenden. Zie ook Natura van maart. Er zijn nog een paar plaatsen vrij. Vraag eventueel meer info bij Ina Marbus, telefoon: (0229) 23 04 19.*

Landje van Naber

Afgelopen zaterdag 2 maart was het weer zo ver. De vaste kern van de werkers op het Landje van Naber had zich weer verzameld op het fietspad langs het Landje. De tactiek werd besproken en dan... aan de slag.

Het grootste project van vandaag was het uithalen van een greppel die we de afgelopen jaren toch weer hadden laten dichtgroeien, maar ....ook deze greppel kreeg ons niet klein en is weer opengesteld voor alle verkeer.

Een aantal plukken **HEEN** en **RIET** die in de sloot langs de dijk groeiden zijn eruit gehaald en het schelpenstrandje is weer voor een deel geplagd. Ook is de rietschoot vandaag weer aangepakt, er staat nu nog een klein plukje overeind en dat is speciaal voor de **KNOBBELZWAAN** die er elk jaar in broedt en voor de eventuele **RIETZANGER** of kleine **KAREKIET** die er kan gaan broeden. De dam die op het puntje aan de fietspadkant ligt is verstevigd met stenen die met harken uit de vorig jaar gegraven "sloot" werden gehaald.

Kortom weer een productieve dag die heerlijk werd onderbroken door koffie en andere versnaperingen door de familie Mantel. Ik zie jullie allen de volgende "werk"-dag weer op ons Landje van Naber?

Jan-Pieter de Krijger

Verslag excursie Artis

Op zaterdag 23 februari was een groep van 18 personen om 10:04 uur met de trein vertrokken voor een bezoek aan Artis in Amsterdam. Drie personen besloten met de bus te gaan. In Amsterdam namen wij de tram naar de dierentuin waar wij om 11:30 uur aankwamen. Daar ontmoetten wij ook de busreizigers.

Wij probeerden nog een korting te bedingen op de toegangsprijs. Aangezien wij niet op het juiste aantal zaten was dit niet mogelijk.

Nadat wij koffie gedronken hadden gingen wij om 12:00 uur naar het planetarium.

Daar hebben wij een voorstelling gezien over het heelal. In die voorstelling werd een beeld gegeven over de ontwikkeling van het universum in de tijd. Op een heldere manier werd door middel van projecties de melkweg met al zijn sterren, planeten en zon weergegeven.

Daarna gingen wij de tuin in. Daar zagen wij o.a. **KAMELEN, JAVAANSE MAKAKEN, PELIKANEN, AALSCHOLVERS, OOEVAARS, STEENBOKKEN, BEVERRAT, JAGUARS, LYNXEN, SUMATRAANSE TIJGERS, SERVALS** en **MANENWOLVEN**.

In het aquarium, dat weer in oude staat hersteld was zagen wij o.a. **CICHLIDEN, HARNASMEERVAL, BEENSNOEKEN, KOIKARPERS, GULDENSTAEDTSTEUREN, STERLET, ROODVINKKARPERS** en **LUIPAARDHAAIEN**.

In het nieuwe gedeelte werd op een natuurlijke wijze het leven in de Amazone getoond. Tevens werd ons een zicht op de aquafe(vloedbossen) getoond. Ook het koraalrif was de moeite waard.

In de Amsterdamse grachten werd niet alleen het leven in het water getoond, maar ook oude fietsen kwamen we tegen. Alleen de geur ontbrak.

In Heimans diorama werd de Muy op Texel in het jaar 1926 getoond. Tevens konden wij een inzicht krijgen op natuurboeken uit die tijd.

Geprepareerde vogels zoals **PATRIJS** en **AALSCHOLVERS**, uit het eigen prepareerhuisje, werden tentoongesteld.

Ook de moeite waard was de vormkrachttentoonstelling; daar lieten ze de patronen van de schelpgeschiedenis zien. Ook lieten ze zien dat de strepen op elke zebra anders zijn.

We brachten ook een bezoek aan het gorilla huis. Duidelijk was het dominante gedrag van het mannetje (de zilverrug) te zien.

De **ZEELEEUWEN** zwommen in water dat groen was van de algen. Het water was eerst met chloor behandeld. Daarna is men overgestapt op biologische reiniging met filter. Dat heeft enige tijd nodig.

In de oranjerie worden in de winter tropische planten in potten bewaard. In de zomer gaan ze naar buiten.

In het insectarium worden 40 tot 50 soorten op land levende ongewervelde dieren gehouden en gekweekt. We zagen de levensloop van de **PASSIEBLOEMVLINDER** van ei, rups tot vlinder. Ook zagen we **RODE BOSMIEREN**, **ZUID-AMERIKAANSE VELDSPRINKHANEN**, **VELDKREKELS** en **KEIZERSCHORPIOENEN**. In jungle bij nacht werd ons een zicht getoond op o.a. **PAD**, **BRILKAAIMAN** en **PIRANJA**.

In het reptielenhuis zagen wij de **KONINGSPYTHON**, **REGENBOOGBOA**, **LEGUAAN**, **SCHILDPAD** en **PATAS**.

Om 16:00 uur kwam er een einde aan een leerzame en gezellige dag.

Jan Vlaming

Hulp gevraagd

In de KNNV is veel te doen, zowel op het veldbiologische maar ook op het beleidsmatige vlak. De Natuurbeschermingscommissie van de KNNV (NBC) is zo'n club van mensen die met een warm hart voor de natuur optreedt en oplossingen probeert te zoeken in het belang voor de natuur. Ook KNNV-afdelingen worden regelmatig door de NBC geholpen d.m.v.cursussen. Maar... men heeft wat meer mensen nodig die tijd en zin hebben om een

bepaalde taak op zich te nemen. Er blijven nu zaken liggen waar men niet aan toe komt.

Wie denkt dat hij/zij de NBC kan helpen, wordt verzocht contact op te nemen met Marcel Vossestein, Bazuin 1, 3766 EX Soest, telefoon: (035) 60 93 453 of e-mail: vossm@hetnet.nl

Vogelwerkgroep

Voor de komende periode staan de volgende werkgroepsavonden gepland: **11 april, 16 mei en 13 juni**. Steeds van 20:00 - 22:00 uur in De Hoornbloem, Dorpsstraat 10A, in Zwaag. Fietsen op de oprit, auto's s.v.p. in de wegberm parkeren. Andere belangrijke data zijn:

7 april: Korhoenderexcursie

28 april: Big Day.

Op de avond van 13 juni kunnen de eerste resultaten van het **broedvogelseizoen** worden doorgesproken. Op 11 april zullen wij ruimte maken voor een discussie met betrekking tot het **Grauwe ganzenbeleid** in onze regio. Sommige terreinbeheerders, agrarisch natuurbeheer en ander boerenorganisaties hebben afspraken gemaakt om de vestiging en uitbreiding van ganzen te beperken. Op grote schaal worden eieren van **GRAUWE GANS**, **NIJLGANS** en Soepgans geraapt. Het rapen van eieren van Soepgans is naar mijn idee een goede (zinloze?)zaak, echter het rapen van eieren van de **GRAUWE GANS** en

NIJLGANS is een slechte zaak. De vestiging en ontwikkeling van een nieuwe soort in ons werkgebied is machtig interessant om jaarlijks te volgen. Wat mij betreft zijn beide soorten van harte welkom in onze Westfriese natuurgebieden. Het probleem is dat grote concentraties ganzen schade veroorzaken aan de landbouw. De discussie is nu of er nu al (vooruitlopend op eventuele schade) eieren moeten worden geraapt? Het is van belang dat wij als KNNV-vogelwerkgroep hierover onze mening vormen.

DE BIG DAY OP 28 APRIL

Op 28 april zal de Big Day worden georganiseerd. Deelnemers worden ingedeeld in teams. Deze teams moeten over een bepaalde tijd zoveel mogelijk vogelsoorten zien waar te nemen.

Een team bestaat uit tenminste drie en ten hoogste vier personen. Het gebruikte vervoermiddel mag het team zelf bepalen maar zal over het algemeen een auto zijn. Het werkgebied: Vanaf Hoorn oostelijk van de A7 tot aan de afslag Medemblik; exclusief de dijk Enkhuizen-Lelystad.

Startplaats en tijd : Parkeerplaats Dampden Hoorn om 08:00 uur

Finishplaats en tijd : Parkeerplaats IVN Streekbos om 16:00 uur

Ieder team ontvangt een speciale streeplijst. Hierop moeten de waargenomen soorten worden aangekruist. Verdere bijzonderheden volgen nog. Deelnemers kunnen zich aanmelden op de komende vogelwerkgroepavond of bij:

Kees Schoon, telefoon: (0229) 50 31 40

Ko van Gent, telefoon: (0229) 24 58 85

Zeevangtelling

17 maart werd de zesde telronde uitgevoerd voor de Zeevangtelling wintervogels 2001/2002. Hiermee heeft de KNNV vogelwerkgroep het tweede telseizoen in de Zeevang afgerond. Momenteel worden de gegevens verwerkt om in verslagvorm naar belangstellenden te verzenden.

Tijdens de maarttelling bleek maar weer eens hoe vogelrijk De Zeevang is. De vijf telgroepjes bestaande twee of drie personen hadden hun handen vol met noteren van duizenden vogels. Niettemin beleefden zij naar eigen zeggen weer mooie teluurtjes in het open landschap van De Zeevang.

Er werden zo'n **25.000 SMIENTEN** aangetroffen in het telgebied. Het viel Ko van Gent op dat er door de **SMIENTEN** volop werd gegraasd op de weilanden. Reden hiervoor is hun spoedige terugkeer naar de broedgebieden in het hoge noorden van Europa. De **SMIENTEN** vreten nu veel gras om een vetreserve aan te leggen voor de terugreis.

KLEINE ZWANEN waren al niet meer aanwezig in het Zeevang gebied. Deze prachtige vogels zijn momenteel alweer terug naar Siberië om daar in de toendra's hun nest te bouwen.

De **SLECHTVALK** vertoefde nog wel in het gebied. Tijdens de februaritelling zagen we zelfs in totaal **5 SLECHTVALKEN**. Om dubbeltellingen te voorkomen gaan we er vanuit dat er op 17 februari minstens 3 van deze robuuste jagers verbleven. Op 17 maart was er 1 **SLECHTVALK** in het telgebied.

Naast de vogels die hier 's winters verblijven en zich nu aan het opmaken zijn voor de wegtrek uit Nederland, stromen de zomervogels al weer ons telgebied binnen. Het zijn vooral de stroken land die vlak langs het Markermeer liggen, die deze groepen vogels aandoen bij hun binnenkomst in ons telgebied.

Zeevang oost, De Kogen tussen Warder en Hoorn zijn nu prima plekken om vogels te zien. Tijdens de maarttelling werden **2000 GRUTTO'S** op de buitendijkse kogen vastgesteld.

10 LEPELAARS een vijftigtal **KEMPHAANTJES** en tientallen **TURELUURS** waren op die zondag in maart present. De Zeevangtelling is hierdoor steeds weer een boeiende tijdsbesteding.

Ben Pronk

De Hoornbloem

Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag

☛ (0229) 23 04 19, e-mail: dehoornbloem@hetnet.nl

In het natuurinfocentrum De Hoornbloem is het hoogseizoen weer aangebroken wat betreft de verspreiding van wilde plantenzaden. Vrijwel dagelijks komen bestellingen binnen en gaan pakjes de deur uit. Wie liever plantjes heeft i.p.v. zaden verwijzen we ook naar de markten of beurzen zoals 20 april op de Blauwe Berg bij het Clusiuscollege in Hoorn (we staan we dit jaar dus niet op de Milieumarkt in de Streekhof..)

1 april staan we op de SBB-kijk- en-doe-dag in Callantsoog.

1 mei is er zo'n zelfde dag op Texel en zijn we weer present.

Verder levert de Hoornbloem onverminderd KNNV-boeken, verrekijkers, poppenkasten en loeppotjes.

Wie langs wil komen voor de aanschaf van een of ander kan van tevoren beter even bellen... er is niet altijd iemand aanwezig.

En... denkt u aan De Hoornbloem als u in uw tuin zaden oogst van bijv.

WINTERACONIET, PINKSTERBLOEM, ECHE COEKOEKSBLOEM, WILDE PRIMULA'S en ook gewone soorten als **BRUNEL** en **WILDE AKELEI**? Wij kunnen dergelijke zaden goed gebruiken.

2002: HET JAAR VAN DE IJSVOGEL

SOVON heeft het jaar 2002 uitgeroepen tot het jaar van de **IJSVOGEL**. De omstandigheden zijn gunstig om het record van 400 broedparen te overtreffen...

Waarnemingen in de periode 1 april-15 mei duiden waarschijnlijk op een broedgeval. Het nest bevindt zich in een steilkant. Dit kan ook een wortelkluif zijn. De nestplaats is niet direct aan water gebonden.

Zie ook het artikel van Marc Bosch in Het Hoornblad nr. 27.

Bijzondere waarnemingen

Het is goed te merken dat de lente in aantocht is en dat de vogeltrek naar de broedgebieden volop aan de gang is. Het mooie weer van de afgelopen weken heeft daar zeker aan bij gedragen.

Maar om nou eens niet met vogels te beginnen: op 2 februari vloog de eerste **AARDHOMMEL** bij Jan en Ina in de tuin. Op 9 maart zagen ze er een **KLEINE Vos** en Willeke zag op 12 maart dezelfde soort maar dan in Berkhout. 2 **KLEINE VOSSEN** en een **DAGPAUWOOG** werden in Hoorn door Freek waargenomen op 13 maart en op 16 maart zag Jan-Pieter een **DAGPAUWOOG** bij Medemblik. Op 19 maart zag Cees een **BOOM BLAUWTJE** op het Zanddepot en op 28 maart zag Henny een **KLEIN KOOLWITJE**. De **DAGPAUWOOG** van 13 maart was de eerste dit jaar die gemeld is in ons werkgebied.

Michel zag op 2 maart een **VELDSPITSMUIS** en op 19 maart een **METSELBIJ**. Op 29 maart zag Egbert een **GEWONE SLUIPWESP** (*Amblyteles armatorius*).

Op 29 januari zag mevr. Dam bloeiend **SPEENKRUID** langs de Holenweg.

Jan en Ina hadden in de wintermaanden bijna dagelijks bezoek van een aantal **BARMSIJZEN** en op 27 januari kwam er een **APPELVINK** langs.

Op 14 februari zaten er al weer 150 tot 200 **AALSCHOLVERS** op de nesten bij de Ven en Freek nam op 25 januari al weer **GRUTTO'S** waar. Het paartje **KROONEENDEN** in De Nek ontsnapte ook niet aan zijn aandacht.

De **SLECHTVALK** werd door Harry waargenomen in de Mijzenpolder, in de ringvaart zag hij een **WATERRAL**. De **GROTE ZILVERREIGER** slaapt momenteel op de Molenplas.

Bij de Waalrakers werd gezien hoe een **SPERWER** een vogel weg ving.

De **BLAUWE KIEKENDIEF** werd de laatste tijd ook weer waargenomen. Er is een vrouwtje gezien op 7 maart bij de Nek op 12 maart bij Bottema (Leekermeer) en in de Vooroever vlogen er in februari en maart zeker 6 rond. In de Leekermeer verblijven de laatste tijd 4 **VELDUILEN**.

Cees melde dat de **HAVIK** in het zanddepot zijn nest kwijt raakte tijdens de laatste storm, maar dat hij deze in een aantal dagen wist te herbouwen. Het vermoeden bestaat dat ook in de Lutjebroekerweel een **HAVIK** gaat broeden. In het zanddepot zit tevens een zingende **GROTE LIJSTER** en een **BOOMPIEPER**.

Op 2 maart sliepen in de Schardammerkoog (natte stuk) 800 **GRUTTO'S** terwijl er in de Mijzenpolder op deze dag nog maar 75 ex. werden geteld. Ook de **GROTE ZILVERREIGER** werd daar gezien. Op 4 maart werden er maar liefst 125 **BONTJES** bij Tersluis (buitendijks) gezien.

IJSVOGELS laten zich ook regelmatig zien in het Julianapark, op 9 maart werd er een gezien in Blokker en op 14 maart werd er een waargenomen op de Nieuwe Steen.

Op 7 maart waren er op de Nieuwe Steen 12 **BARMSIJZEN** gezien, 10 maart zaten er 10 **KLUTEN** in de Hulk, op 11 maart werd er een **TJIFTJAF** gezien en het **VUURGOUDDHAANTJE** had de tuin van Jan en Ina aangedaan voor een bezoek.

Op de koepelkerk van Hoorn zit nog steeds (of wederom) een **SLECHTVALK**. Dus kijk ook eens omhoog als je in de stad loopt; wie weet zie je hem zitten.

De **IJSEEND** die tijdens de midwintertelling al was gezien bij Medemblik zat er op 17 februari en op 16 maart nog steeds toen Jan-Pieter daar langs kwam.

Dat de Vooroever een heel goede plek is om vogels te kijken bewijst de volgende lijst maar weer eens. Een **FRATER** en 2 **ROERDOMPEN** tijdens de midwintertelling, een mannetje **ROSSE STEKELSTAART** op 19 januari, 10 februari een **LEPELAAR** en in de periode februari- maart werden er onder andere een **GEORDE FUUT**, 6 **LEPELAARS**, 1 **ROERDOMP**, 1 **KROONEEND**, 3 **KLEINE RIETGANZEN**, 3 **WATERRALLEN**, 4 **ZWARTKOPMEEUWEN**, 2 **DWERMEEUWEN**, 5 **FRATERS**, 1 **SMELLEKEN**, 1 **SLECHTVALK** en 2 **IJSVOGELS** gezien.

Wel buiten ons waarnemingsgebied maar zeker toch even de moeite waard om te melden waren een **JUFFERKRAAN** op Wieringen (weliswaar een ontsnapt exemplaar maar toch heel mooi). Hij werd gezien door Jan-Pieter maar anderen hadden minder geluk later op de dag. 16 maart zag Jan-Pieter hem weer op de zelfde plaats. Ook tijdens de Wieringenexcursie een prachtige **VELDUIL**, **ROODKEELDUIKER** en een **ZWARTE ZEEËEND**.

*Jan-Pieter de Krijger
Natuurhistorisch secretaris*

Kamperen

ZOMERKAMP

Behalve een kampje tijdens het pinksterweekend organiseert onze KNNV-afdeling de laatste jaren ook in de zomervakantie een kampeerweekend. Zo zaten we al in Gaasterland, bij het Lauwersmeer, op Wieringen en in Drente. We gaan dit jaar naar Winterswijk, in de Achterhoek. Het kamp begint vrijdagavond 19 juli en duurt tot maandagmiddag 22 juli. In het volgende Hoornblad zal er meer bekend zijn over de plek waar we heen gaan.

Meer informatie Eric de Vroome (0229) 57 10 78.

KAMPEREN MET DE KNNV

Liefhebbers van kamperen met andere natuurliefhebbers op speciale plekjes kunnen bij de KNNV goed terecht. In de december-Natura stond het programma van kampen georganiseerd door de AKC (Algemene kampcommissie). Ook al is de inschrijftermijn verlopen, soms is er nog wel plaats... De KG (Kampeergroep) heeft maandelijks een weekend op allerlei mooie plekken.

NATUURLIEFHEBBER?

Enthousiast over mooie dingen die u in de natuur ontdekt heeft en wilt u die ervaring graag met anderen delen?

Of vindt u het buiten prachtig maar zou u wel wat meer willen weten over dat landschap, zo'n plant of dier.....

**DOE DAN MEE MET DE KNNV!
DE VERENIGING VOOR VELDBIOLOGIE.**

Het is een club van actieve natuurliefhebbers.

Zo veelzijdig als de natuur, zo veel zijn de activiteiten van de KNNV!

Naast het programma van de plaatselijke/regionale afdelingen biedt de landelijke organisatie o.a.:

- het verenigingsblad *Natura* (6x per jaar)
- kampen en reizen
- allerlei werkgroepen (o.a. landschap, korstmossen)
- publikaties voor ledenprijs

Het landelijk bureau is gevestigd in Utrecht.
Daar is ook de KNNV-veldwinkel,

Oudegracht 237,
3511 NK Utrecht,
☎ 030-2314797

WILT U "HET HOORNBLAD" VAKER ONTVANGEN?

Gebruik dan onderstaande bon en wordt lid van de KNNV-afdeling Hoorn/West-Friesland. U bent dan ook automatisch lid van de landelijke KNNV. Het kost u slechts € 21,65 per jaar.

Opzegging van het lidmaatschap melden voor 1 november bij de ledenadministratie van de afdeling.

AANMELDINGSFORMULIER – S.V.P. INLEVEREN BIJ HET BESTUUR.

Ondergetekende meldt zich aan als:

- KNNV-lid (1 persoon € 21,65 per jaar)
- Gezinslid (meer dan 1 persoon op hetzelfde adres € 27,40 per jaar)

dhr./mevr.: voorletter(s) : ..... achternaam: .....

geboortejaar : ..... telefoon : .....

adres : .....

postcode + woonplaats : .....

specialiteiten of interesse: .....

naam huisgenoot : .....

geboortejaar : .....

specialiteit of interesse : .....

**Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging**

Voorzitter : M. Kleij, Lijndraaier 149, 1625 ZV Hoorn, ☎ (0229) 23 05 24
Secretaris : E.J. Baars, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker, ☎ (0229) 24 95 46
Nat. hist. secr. : J.P. de Krijger, Weidemolen 98, 1622 KE Hoorn, ☎ (0229) 23 97 24
**Penningm. &
Ledenadm.** : E. de Vroome, Veenrug 37, 1687 WN Wognum, ☎ (0229) 57 10 78
Postgiro: 3553986
Leden : A.L. ter Horst, Dorpsstraat 59, 1713 HB Obdam, ☎ (0226) 45 29 90
C.J.P. Schoon, Lekerweg 37, 1608 MB Wijdenes, ☎ (0229) 50 31 40
C. van der Velden, Dukaat 29, 1628 PP Hoorn, ☎ (0229) 23 19 10
Erevoorzitter : J.A. Marbus, Dorpsstraat 10A, 1689 EV Zwaag, ☎ (0229) 23 04 19

Coördinatoren

Plantenwerkgroep: Willy Mantel, Schout 57, 1625 BR Zwaag, ☎ (0229) 23 05 91
Vogelwerkgroep : Ko van Gent, Berkenweide 13, 1647 BG Berkhout, ☎ (0229) 24 58 85
Vlinderwerkgroep : Henny van der Groep, Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
☎ (0229) 24 95 46

DRUKWERK

PTT Post

PORT BETAALD
PORT PAYÉ
PAYS-BAS

AAN:

Afz. Ledenadm. KNNV
E. de Vroome, Veenrug 37, 1687 WN Wognum, ☎ (0229) 57 10 78